

Теоретичний та
науково-методичний
часопис

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ

Тематичний випуск
**«Інтеграція вищої
освіти і науки»**

ЗМІСТ

Александрова Н.М. Когнітивна складова управлінської культури майбутнього викладача економіки	3
Бабіна Т.Г., Єршова О.П. Культура забезпечення якості і прозорості вищої освіти: європейські стандарти для України.....	9
Бельницькая Е.А. Реализация профориентационного потенциала учебного предмета «Химия» в профильном обучении (в системе образования Республики Беларусь).....	15
Блажко О.А. Організація науково-дослідної діяльності студентів на кафедрі хімії та методики навчання хімії.....	20
Бурчак Л.В., Бурчак С.О. Дидактичні основи формування дослідницької компетентності майбутнього вчителя.....	26
Бялик О.В. Історія розвитку системи статевого виховання у країнах Європейського Союзу	33
Вихлясьв Ю.М. Фізичне виховання студентів ВНЗ України: <i>pro and contra</i>	40
Вієвська М. Г. Реалізація викладання на основі досліджень як вимога методичної компетентності викладача вищого навчального закладу.....	45
Воронкова Б.А. Інформаційне забезпечення дослідницької діяльності університетів: сучасний стан	52
Горбулінська С.М. Науково-дослідна діяльність як засіб формування професійної мобільності студентів	56
Гриньова М.В., Арканова А.А. Екологічний менеджмент природоохоронної діяльності РЛП «Диканський» (на прикладі ботанічної пам'ятки природи «Кочубеївські дуби»)	61
Данилова Г.С. Професіоналізм викладача вищої школи в контексті акмеології: національний ресурс патріотичного виховання студентів.....	67
Дівінська Н.О. Педагогічна майстерність викладача як умова ефективної реалізації викладання в університеті на основі досліджень	74
Дудорова Л.Ю. Готовність майбутнього менеджера до професійно-туристичної діяльності.....	78
Зеленська О.П. Вимоги до культурологічної підготовки студентів і курсантів в умовах модернізації вищої освіти в Україні	83
Коваленко О.М. Особливості працевлаштування іноземців в Польщі	88
Козлакова Г.О., Ставицька І.В. Особливості організації і проведення вебінарів з іншомовної тематики у технічному університеті (методичні поради викладачам)	93
Кондрашихін А.Б. Науково-навчальна діяльність кафедри в освітньому просторі: концептуальний підхід та управління якістю	97
Косигіна О.В. Методологія якісних та кількісних досліджень студентів у системі післядипломної освіти	102
Ладогубець Н.В. Особливості інтеграції гуманітарного і науково-природничого знання в професійній підготовці майбутніх фахівців авіаційної галузі	109
Лебединець Г.М. Тенденції наукових досліджень у ВНЗ України (60-90-х рр. ХХ ст.)	113
Лесик Г.В. Інтеграція у соціально-гуманітарній підготовці початку ХХІ сторіччя в класичних університетах України	117
Лещенко Г.А. Професіографічна характеристика діяльності фахівців з аварійного обслуговування на авіаційному транспорті	122

Линьов К.О. Підготовка керівника закладу середньої освіти в університетах України на засадах лідерства.....	128
Линьова І.О. Профіль молодого дослідника та керівника докторської програми на основі парадигми лідерства.....	132
Литвинова Т.Н., Литвинова М.Г. Проблемы преемственности химической подготовки будущих врачей и возможные способы их решения.....	136
Лобецька І.М., Драб Н.Л. Особливості дистанційного навчання іноземним мовам у вищих навчальних закладах з використанням інформаційних технологій.....	144
Луговий В.І., Слюсаренко О.М., Таланова Ж.В. Університети та академії: фундаментальні інститути світового освітньо-наукового простору.....	150
Майборода В.К. Уточнення й ідентифікація пріоритетних компетентностей науково-педагогічних працівників.....	159
Майборода В.К., Скиба Ю.А. Управління науково-дослідницькою діяльністю викладачів вищих навчальних закладів України: історичний аспект.....	163
Мансуров Б.А. К вопросу построения содержания курса химии.....	169
Мозуль І.В. Аналіз досвіду професійної підготовки майбутнього вчителя.....	173
Невмержицька Н.М. Вітчизняний досвід викладання у вищій школі в контексті вдосконалення якості освіти в Україні.....	177
Онопріснюк В.П. Впровадження досягнень екологічної науки в освітній процес вищих сільськогосподарських навчальних закладів України.....	184
Пак М.С. Проблема интеграции образования и науки.....	189
Письменкова Т.О. Елементи забезпечення якості вищої освіти.....	195
Романенко Я.А. Advantages and disadvantages of the Bologna process.....	200
Русіна Н.Г. Концептуальні аспекти удосконалення методики викладання навчальної дисципліни «Землепорядне проектування».....	205
Сінельнікова Н.О. Студентоцентроване навчання як домінанта розвитку вищої освіти.....	211
Сліпухіна І.А., Чернецький І.С. Дослідницька діяльність студентів у контексті використання наукового й інженерного методів.....	216
Стрельченко Л.В. Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності студентів в дослідницькій діяльності в університетах Великої Британії.....	225
Скиба Ю.А., Тітаренко Н.Ю. Домінуючі мотиви в науково-дослідницькій діяльності студентів першого і другого курсів вищих навчальних закладів України.....	231
Тітаренко Н.Ю. Педагогічні умови формування дослідницької компетентності студентів.....	243
Ткачук О.Г. Формування «лідерства», як професійно важливої якості майбутнього лікаря.....	247
Федоренко Н.І. Мультимедійні технології у вищій освіті: особливості використання при вивченні психолого-педагогічного циклу дисциплін.....	250
Фещук А.М. Науково-дослідницька діяльність як невід'ємний компонент професійно орієнтованої іншомовної підготовки майбутніх інженерів.....	255
Харламенко В.Б. Інтегрований підхід до здійснення професійно-орієнтованої підготовки соціального педагога в умовах сьогодення.....	260
Чорнойван Г.П. Розвиток кар'єри дослідника в Європейському дослідницькому просторі.....	264
Шаповалова Н.В., Панченко Л.Л. Організація науково-дослідницької діяльності з геометрії студентів фізико-математичних спеціальностей ВНЗ.....	270

корективів у розподілі годин між темами. На заняттях із дисципліни «Землепорядне проектування» необхідно формувати у студентів-землепорядників мотивацію до професійної діяльності з врахуванням сучасних технологій та вимог суспільства щодо збереження навколишнього середовища. На практичних заняттях студентів необхідно навчати вмінням та навичкам розробки різних видів проектів землеустрою, спираючись на індивідуальний підхід. Наступність засвоєння знань з навчальної дисципліни забезпечується міждисциплінарними зв'язками.

Список використаних джерел

1. Боровий В.О. Проблеми та пропозиції до якості підготовки фахівців напряму «Геодезія, картографія та землеустрій» // Землепорядний вісник. – 2013 р. – № 7. – С. 7-11.
2. Журавська Н.С. Методологія і методика навчання спеціальних дисциплін: [монографія] / Н.С. Журавська. – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М.М., 2012. – 360 с.
3. Журавська Н.С. Методика навчання та виховання у вищих навчальних закладах країн Європейського Союзу та України: порівняльний аспект: [монографія] / Н.С. Журавська. – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М.М., 2015. – 608 с.
4. Люсак А. Особливості підготовки фахівців за професійним спрямуванням «Геоінформаційні системи і технології» в Національному університеті водного господарства та природокористування // Нова педагогічна думка. – Рівне, 2013 р. – № 1.– С. 204-207.
5. Національний освітній глосарій: вища освіта / авт.-уклад. : І. І. Бабин, Я. Я. Болубаш, А. А. Гармаш й ін.; за ред. Д. В. Табачника і В. Г. Кременя. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 100 с.
6. Ніколайчук К. Концептуальні підходи та шляхи вдосконалення навчального процесу в системі підготовки фахівців із землепорядкування // Нова педагогічна думка. – Рівне, 2013 р. – № 1.– С. 201-203.
7. Ступень М. Гулько Р. До питання підготовки фахівців за спеціальністю «Землепорядкування та кадастр» // Науковий вісник національного аграрного університету / Редколегія: Д.О. Мельничук (відповід. ред.) та ін.. – К., 2006. – Вип. 10. – С. 284-288.
8. Третяк А., Ступень М., Колтанова І. Інновації навчального процесу у землеустрої: нова навчальна програма / Землепорядний вісник, № 5, 2013 р., С. 13-16.
9. Черняга П. Модель професійної підготовки фахівця-землепорядника в Національному університеті водного господарства та природокористування / П. Черняга, О. Лагоднюк // Геоінформаційний моніторинг навколишнього середовища: GPS і GIS – технології: Зб. мат XIV Міжнар. наук.-техн. симпоз. 8-13 вересня 2009 р. – Л.: Львівське астрономо-геодезичне товариство. – С. 32-40.

Rusina Nelia

CONCEPTUAL ASPECTS IMPROVED METHODS OF TEACHING "LAND MANAGEMENT"

Summary

The article analyzes the methods of teaching discipline "Land Management Design". Are offered conceptual aspects of improvement.

Keywords: educational discipline, the task discipline, module, module Content, lectures, workshops, credit-modular system, rating estimation, individual approach, competence approach learning.

УДК 378.14.015.62

СИНЕЛЬНИКОВА Наталія Олегівна,
кандидат педагогічних наук,
викладач Київського університету
імені Бориса Грінченка

СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ДОМІНАНТА РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація

У статті висвітлено особливості студентоцентрованого навчання як основної парадигми сучасної вищої освіти, розкрито необхідність підвищення мотивації студентів до навчання та їх самостійності.

Ключові слова: студент, викладач, освітній процес, студентоцентроване навчання, вища освіта, проект «Тюнінг», результати навчання, самостійність, самореалізація, саморозвиток, мотивація.

Постановка проблеми та її актуальність. Зміни, які відбуваються сьогодні у світі, обумовлюють зростання значимості вищої освіти у суспільному житті. Тому надзвичайно важливим і актуальним для системи фахової освіти є впровадження нової парадигми – студентоцентрованого навчання. Ця дефініція безпосередньо пов'язана з Болонським процесом та тими трансформаціями, які він спричинив у системі вищої освіти. Її зміст розкривається в рамках проекту «Тюнінг» (TUNING).

Сутність студентоцентрованого навчання полягає у максимальному забезпеченні студентів робочими місцями, підвищенні їх «вартості» на ринку праці, відповідності кваліфікаційним вимогам і потребам роботодавців. Значного поширення набуває тісна співпраця освітян та працедавців, яка впливає на створення та реалізацію навчальних програм, що викладаються у ВНЗ. Викладач стає систематизатором та коректором знань. Його роль полягає у консультуванні, мотивуванні студентів, допомозі їм у питаннях відбору інформації, орієнтації в підборі матеріалів тощо.

Освітній процес, побудований на таких засадах, вимагає від студентів більшої самостійності, сформованості умінь працювати з різноплановою інформацією, володіти медіаграмотністю, організаційними здатностями, навичками самовиховання та саморозвитку. Це сприяє підвищенню відповідальності ВНЗ за результати навчання студентів. За твердженням науковця Г. Удовіченка [1], студентоцентроване навчання з його акцентуванням на набуття протягом навчання відповідних компетентностей жодним чином не суперечить таким перевагам вищої освіти, як фундаментальність і універсальність.

Аналіз наукових праць, присвячених проблемі. Проблематика зазначеного підходу знайшла своє відображення у працях таких вітчизняних учених, як: С. Бабенко, М. Гоманюк, Т. Зуб, Н. Костенко, М. Маєрчик, Л. Малес, Т. Марценюк, О. Плахотнік, Ю. Сорока. Також основні положення студентоцентрованого навчання досліджували зарубіжні науковці: Р. Барр, М. Барнс, П. Бернгард, К. Дікерсон, Р. Леві, Т. Мак-Магон, Д. О'Ніл, М. О'Салліван, Р. Саундерс, Д. Тегг та ін.

У цілому провідною думкою науковців є підвищення активності студента під час набуття певного досвіду, засвоєння цінностей, формування відповідних компетенцій та компетентностей (що сприяє відповідальності за результати своєї праці). Відповідно до традиційної дидактичної системи акцент переміщується на особистість студента, необхідність його самореалізації у різних видах діяльності під час усього періоду учіння. Потрібна взаємна продуктивна робота як з боку студента, так і викладача [2, с. 11; 15].

Мета статті. Проаналізувати студентоцентроване навчання як основну парадигму розвитку сучасної вищої освіти, що потребує орієнтації на навчальні результати студентів, підвищує значення мотивації студентів до навчання.

Виклад основного матеріалу. Як уже зазначалося, термін «студентоцентроване навчання» або «студентоцентрований підхід» з'являється в науковому обігу у зв'язку з болонськими перетвореннями системи вітчизняної освіти. У національному освітньому глосарії вищої освіти студентоцентрований підхід (Student-centered approach / Learner-centered approach) інтерпретується як підхід, в основу якого покладено розроблення освітніх програм, які зосереджуються на результатах навчання, враховують особливості пріоритетів особи, що навчається, ґрунтуються на реалістичності запланованого навчального навантаження, яке узгоджується з тривалістю освітньої програми. При цьому студенту надаються більші можливості щодо вибору змісту, темпу, способу та місця навчання [6, с. 61].

Акценти зміщуються з викладання (як основної ролі професорсько-викладацького складу в «трансляції» знань) на учіння (як активну освітню діяльність студента). У досліджуваній парадигмі наголошується на важливості результатів навчання, які стають головним підсумком освітнього процесу для студента з точки зору знання, розуміння і здібностей. Це стосується засобів та методів навчання, які використовує викладач для досягнення цих результатів, то вони потребують перегляду та оновлення.

Зазначена парадигма розглядає викладача як такого, що покликаний забезпечити більш високий рівень навчально-професійної мотивації студентів, консультування у питаннях критичного відбору інформації, її джерел, організації адекватних навчальних ситуацій, ліквідації виявлених прогалин. У свою чергу, освітній процес, орієнтований на студента, все більшою мірою визначається тим, чого хочуть досягти, навчаючись при збереженні високої академічної культури вищої школи. Цей підхід надає можливість гнучкості для розробки навчальних, освітніх програм, змісту курсу й інтерактивності освітнього процесу задля його оптимізації.

Парадигма сприяє диференціації та індивідуалізації навчальної діяльності студентів, реалізації індивідуальної траєкторії навчання. Основними категоріями студентоцентрованого навчання є результати навчання і компетентності.

Перші формують те, що повинен знати, розуміти, і на що спроможний студент після закінчення навчання (може бути окремий модуль курсу, період навчання – тобто перший, другий ч

третій цикли).

Другі становлять динамічне поєднання знань, розуміння, навичок, умінь та здатностей. Їх розвиток є метою освітніх програм. Вони формуються в різних навчальних дисциплінах, і оцінюються на різних етапах.

Несхожість перших та других полягає передусім в тому, що перші формулюються викладачами на рівні освітньої програми, а також на рівні окремої дисципліни, другі набуваються особами, що навчаються.

Крім того варто зазначити, що результати навчання, які тісно пов'язані з компетентностями, формуються в термінах компетентностей (динамічне поєднання знань, умінь, навичок тощо), мають бути чітко вимірюваними. Однак, як показує практика розрізняти результати навчання та компетентності доволі складне завдання. Основне, на що слід звертати увагу, це розуміння контексту у якому їх сформульовано.

Серед головних досягнень міжнародного проекту «Тюнінг» є створення теоретичного підґрунтя та практичних інструментів задля ефективної реалізації студентоцентрованого навчання, в основу якого покладено компетентнісний підхід до створення та реалізації освітніх програм [8, с. 28, 44].

Сучасна система освіти потребує кропіткої роботи над реалізацією компетентностей у освітньому процесі. Доцільно нагадати про загальні та академічні спеціальні (фахові) компетентності. Загальні компетентності класифікуються за трьома категоріями: інструментальні, міжособистісні та системні. На наш погляд, на сучасному етапі розвитку освіти необхідними є такі компетентності: здатність до критики та самокритики, дослідницькі навички та уміння, здатність до організації і планування, навички управління інформацією, здатність породжувати нові ідеї, здатність пристосовуватися до нових ситуацій та ін. Як свідчать деякі роботодавці, у майбутніх фахівців недостатньо розвинуті загальні компетентності, що потребують особливої уваги з боку освітян.

У проєкті «Тюнінг» досить ґрунтовно описані фахові компетентності (предметна область «Педагогіка»). Зазначимо деякі з них:

Здатність критично аналізувати освітні теорії і проблеми політики.

Здатність виявляти потенційні зв'язки між аспектами педагогічної теорії та освітньої політики і контекстів.

Здатність розуміти і застосовувати освітні теорії та методології як основи для загальної та конкретної педагогічної діяльності.

Обізнаність у різних контекстах, в яких може проходити навчання.

Обізнаність про різні ролі учасників освітнього процесу.

Розуміння структур та цілей освітніх систем.

Уміння робити відповідні педагогічні дослідження в різних контекстах.

Уміння керувати та оцінювати освітні програми, заходи і матеріали.

Здатність розуміти тенденції в освіті і вміння спрогнозувати їх можливі наслідки.

Здатність керувати або координувати багатопрофільні навчальні команди.

Здатність розуміти процеси розвитку та зміни в суспільстві.

Уміння створити клімат, що сприятиме ефективному навчанню.

Уміння використовувати електронне навчання та інтегрувати його в освітнє середовище.

Здатність поліпшити викладання та умови навчання.

Уміння коригувати навчальні програми та навчальні матеріали відповідно до конкретного освітнього контексту [14].

Для студентоцентрованого підходу освіта – це навчання, навчальна діяльність студентів, бо знання тут розуміється як таке, що конструюється на основі досвіду та вже сформованого знання. Тому й викладачі тут не передавачі й репрезентанти інформації, а фасилітатори, тренери, партнери по навчанню, і таке партнерство передбачає за студентами право вибору змісту, способу та мотивів вивчення певного предмета. Тобто студенти трактуються не як неповноправні учасники процесу, а як такі, що потребують допомоги й орієнтації, виступають у ролі свідомих та здатних нести відповідальність за своє навчання індивіди. Саме зміни у визначенні авторитетів та відповідальності становлять зміст зсуву владних стосунків, який провокує студентоцентризований підхід.

Такий підхід дає можливість студентам бачити викладача не лише безсумнівним авторитетом, а більш досвідченим дослідником з певної проблематики. Це розуміння зумовлює ще одне принципове для підходу положення – проблемну або проєктну орієнтацію у навчанні [12].

Першою є орієнтація на активізацію безпосередньої діяльності студентів зі здобуття знань та навичок, а саме – виконання аудиторних вправ, дослідної роботи, застосування комп'ютерних навчальних технологій. Це найбільш поширене в українському освітньому просторі розуміння активних методів, пов'язане, наприклад, з відомою «пірамідою навчання», що демонструє зростання ефективності навчання з розширенням залучення в діяльність органів чуття та аспектів особистості. З огляду на це, використання ілюстрацій дозволяє підвищити ефективність засвоєння інформації на лекції від 20% до

30%, спостереження за процесами, що вивчаються, – до 50%, обговорення й дискусії – до 70%, участь у реальному процесі – до 90% [1].

Друга стратегія активізації навчальної діяльності працює з мотивацією студентів до вивчення конкретного контенту й стає актуальною з поширенням для студентів можливостей вибору змісту та форм навчання.

Третя стратегія акцентує увагу на взаємодії студентів та викладачів, розвиває практичні навички взаємодії студентів у групі, дискусії, обговорення тощо.

Четверта акцентує увагу на «transferable skills», тобто навичках, сфера застосування яких не обмежується предметом чи професією, вони можуть трансформуватися в інші ситуації чи простори діяльності, але отримання їх стає можливим саме під час формування академічних навичок.

Доречними є висловлювання про студентоцентризоване навчання Д. О'Ніла. За твердженням науковця воно передбачає дотримання таких принципів:

- опора на активне, а не на пасивне навчання;
- акцент на глибокому вивченні та розумінні;
- підвищення відповідальності й підзвітності з боку студента;
- зростання автономії студента (суб'єкта учіння);
- взаємозалежність між викладачем і студентом;
- взаємна повага у взаєминах викладач – студент;
- рефлексивний підхід до процесу викладання і навчання з боку як викладача, так і студента [15, с. 28].

На думку президента Національної академії педагогічних наук України академіка В. Кременя, саме студентоцентризм відповідає вимогам і запитам сучасної постіндустріальної цивілізації, котра потребує людину знаючу, творчу, ініціативну [4].

Цієї думки дотримується і науковець Ю. Рашкевич, який стверджує, що головне, на що має орієнтуватися вища освіта – модель фахівця, який є затребуваним на ринку праці, що має забезпечити його високу працездатність [8, с. 19]. Орієнтація на фахівця безпосередньо підвищує конкурентоспроможність нашої держави та сприяє розширенню його практичної підготовки.

Крім вищезазначених авторів, варто згадати К. Роджерса та Ф. Фребера, які розглядали цей підхід ще наприкінці 1960-х рр. Зокрема, К. Роджерс розкрив необхідність зміни орієнтирів з викладача на студентство задля зміни традиційного середовища освіти, де студенти пасивні, апатичні та змуджені. У XIX ст. Ф. Фребер наголошував на ролі вчителя-гіда, який розвиває готовність студента до навчання [13, 17–18].

У 1990-ті рр. у США відбувалися зміни щодо визначення місії та мети університету, критеріїв його успіху, структури навчального процесу, теорії навчання, принципів фінансування, а також тлумачення ролей викладачів та студентів. Центральною ідеєю тут є зсув уваги від викладання (teaching) на навчання (learning), спричинений розумінням вищої освіти як права громадян, поширення практик освіти протягом життя та інклюзивної освіти, зміною запиту щодо освіти від гетерогенної (в класовому, етнічному, релігійному, расовому, культурному та ін. вимірах) аудиторії, змінами культури та технології здобуття знання і швидкості зростання його обсягу [9].

Проведений аналіз праць науковців показує, що значною проблемою в освіті є те, що студенти невмотивовані до навчання. Головне для них – не здобуття знань, а отримання позитивної оцінки. Ця проблема потребує нагального розв'язання. Адже таке прагнення навряд чи сприятиме підготовці фахівців високого рівня. Питання залишається – як же змотивувати студентів, щоб не лише надати їм знання, а долучити, зацікавити, розширювати їх, здобувати самостійно. На наш погляд, основним є зменшення навантаження, надання можливості самостійно збагачувати себе тими знаннями, які їм необхідні, надати їм можливість розкрити свій потенціал та реалізувати його, не боячися продемонструвати свої вміння.

Великою проблемою є поєднання навчання з роботою, трудовою діяльністю, що також не оптимізує освітній процес. Адже студенти націлені на трудову діяльність (не завжди за спеціальністю), не зацікавлені у підвищенні свого професійного рівня, розширенні своїх знань з обраного напрямку діяльності у ВНЗ.

Сьогодні вимагає від потенційних фахівців швидкої орієнтації у поставлених перед ними проблемах та ефективного їх розв'язання. Саме тому перед освітньою галуззю постає завдання навчити вчитися, стати для студентів не просто вчителем, а наставником, фасилітатором, який завжди допомагатиме та скеровуватиме. Студенти мають набувати навичок самостійності. Адже, як показує практика, більшість студентів не звикли самостійно та продуктивно опрацьовувати інформацію. Здебільшого вони звикли до передачі знань від педагога до них. Хоча позитивною тенденцією є їх критичний підхід до того, що повідомляє викладач, бажання визначити істину та орієнтуватися у більшості професійних питань, які мають стати мотивом, спонукати до дії – становлення професійно обізнаної, комунікативної, звичної до змінних умов особистості. Домінуючою тенденцією має стати рух

від пізнання до самопізнання та творчості.

Під час опитування студентів 5-х та 6-х курсів (45 осіб) виявили, що у 70 % провідним мотивом навчальної діяльності є острах отримати погану оцінку, не скласти залік, виявити себе нездібним в очах товаришів, острах перед батьками, педагогами тощо. Що стосується пізнавальних мотивів та мотивів самореалізації особистості – відзначається лише у 7 % студентів.

Ефективним у вирішенні поставленого питання є використання ІКТ, активних та інтерактивних методів навчання. Вони активізують процес самоосвіти студентів, залучають їх до роботи з великими обсягами інформації, демонструють поєднання теорії з практикою, розвивають уміння та навички самостійно приймати рішення, що сприяє формуванню та розвитку особистості, яка здатна до самовизначення та самореалізації [3].

Неабияку роль відіграє практична підготовка, яка відбувається під час проведення практичних занять, розгляді ситуаційних вправ, проведенні ділових, рольових ігор тощо. Вона тісно пов'язана з теорією та є домінуючою у професійному зростанні. Під час педагогічної практики студенти мають можливість продемонструвати свої знання та здобуті навички. Вітчизняний науковець А. Тимченко основну мету педагогічної практики вбачає у формуванні в студентів уміння застосовувати у педагогічній діяльності науково-теоретичні знання, здобуті під час вивчення насамперед суспільних, загальнопедагогічних та спеціальних дисциплін, розвиток у них інтересу до педагогічної і наукової діяльності [10, с. 40]. На практиці студенти мають можливість не тільки виявити та сформулювати свої професійні якості, а й спостерігати за навчально-виховною діяльністю вчителів, які демонструють свій рівень професіоналізму, освіченості, культури, відданості своїй справі тощо.

Практична діяльність також безпосередньо впливає і на мотивацію студентів щодо підвищення їх професійного рівня, самовдосконалення. Як зазначає Т. Левченко, мотивація є рушійною силою, що сприяє активності та ефективності діяльності особистості [5, с. 24]. Мотивація навчальної діяльності – один із найважливіших факторів впливу на результативність навчання.

Про значення мотивації в освітньому процесі наголошують науковці Л. Подоляк та В. Юрченко. Вони зазначають, що «навчання у вищій школі – процес складний і важкий, який вимагає від студента високої свідомості й активності, надзвичайно великого інтелектуального напруження, зосередженості уваги, мобілізації вольових зусиль і підвищеної працездатності, самоорганізації, раціонального розподілу часу на роботу у відпочинок» [7, с. 150].

Для реалізації поставлених завдань студенти мають:

- свідомо та цілеспрямовано навчатися у ВНЗ;
- володіти вміннями вчитися;
- самостійно поповнювати свої професійні знання та вміння протягом усього життя;
- прагнути до постійного самовдосконалення та саморозвитку [7, с. 151].

Перед студентами постає проблема орієнтації та підбору наукової, достовірної інформації в значному її масиві. Особливо критичним має бути відбір інформації засобами Інтернет. Студенти мають можливість самостійно поповнювати, оновлювати та розширювати свої знання, проте не всі можуть з цим впоратися. Така орієнтація потребує від них володіння критичним, аналітичним мисленням.

Останнім часом, відповідно до реформаторських змін, пов'язаних з розробкою та запровадженням нового Закону «Про вищу освіту» (2014 р.), розробляються освітні програми, які відображають студентоцентровану парадигму. У процесі розробки освітніх програм мають враховуватися вимоги роботодавців щодо необхідного рівня підготовки професійності майбутніх фахівців. Тому досліджувана парадигма має підвищувати рівень освіченості студентів та допомагати ставати їм затребуваними на сучасному ринку праці.

Висновки. Світовий досвід переконує, що для ефективного вирішення проблеми підготовки майбутніх професійних фахівців необхідною умовою є активна участь у цьому процесі самих студентів.

З огляду на це важливим і принциповим питанням дослідження студентоцентрованого навчання є осягнення сутності цього феномена. Аналіз джерел підтверджує той факт, що студентоцентроване навчання спрямоване на розширення прав і можливостей студентів, орієнтацію на їх самостійність, умотивованість, професійну зорієнтованість та постійне професійне зростання. Парадигма відображається у нових освітніх програмах, що розкривають особливості підготовки майбутніх фахівців, спрямовують на тісний взаємозв'язок освітян та роботодавців, розкривають компетентності (як загальні, так і фахові), оволодіння якими дає змогу студентам реалізувати себе в професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Кирилюк Л. Разработка программы курса, ориентированного на активную учебную деятельность студентов. II зимняя сессия Международной летней школы молодых социологов «Преподавание социологии как социогуманитарная интеракция» / Л. Кирилюк. – Харьков, 2003. – 48 с.
2. Ковальчук Л. Аналіз концептуальних засад формування культури професійного мислення

- майбутніх педагогів / Л. Ковальчук // Вісник Львівського університету. – 2013. – Вип. 29. – С. 3–18.
3. Козяр М. Інноваційні технології як інструмент студентоцентрованого підходу в практичній підготовці майбутнього інженера / М. Козяр // Нова педагогічна думка. – 2014. – № 1. – С. 90–93.
 4. Кремень В. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору / В. Кремень. – К. : Педагогічна думка, 2009. – 520 с.
 5. Левченко Т. Мотивація суб'єкта в різних видах діяльності : монографія / Т. Левченко. – Вінниця : Нова Книга, 2011. – 448 с.
 6. Національний освітній глосарій: вища освіта / [авт.-уклад. : В. Захарченко, С. Калашнікова, В. Луговий, А. Ставицький, Ю. Рашкевич, Ж. Таланова]; за ред. В. Кременя. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 100 с.
 7. Подоляк Л. Психологія вищої школи : підручник / Л. Подоляк, В. Юрченко. – 3-є вид., випр. і доп. – К. : Каравела, 2011. – 360 с.
 8. Рашкевич Ю. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти : монографія / Ю. Рашкевич. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2014. – 168 с.
 9. Сорока Ю. Виклики та перспективи студентоцентрованої освіти / Ю. Сорока // Соціологія та суспільство: взаємодія в умовах кризи. II конгрес САУ : Тези доповідей (Харків, 17–19 жовтня 2013 р.). – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – С. 179–181.
 10. Тимченко А. Роль педагогічної практики у вдосконаленні педагогічної майстерності майбутнього вчителя / А. Тимченко // Науковий вісник Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського. – Миколаїв : МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2012. – Вип. 1 (38). – Т. 2. – С. 39–42. – (Серія : Педагогічні науки).
 11. Удовіченко Г. Компетентнісний підхід як складова «студентоцентрованої освіти» / Г. Удовіченко // Наука и образование, 2011/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/1_NIO_2012/Pedagogica/2_97735.doc.htm.
 12. Barnes M. Five Steps To Create A Progressive, Student-Centered Classroom /M. Barnes // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://inservice.ascd.org/teaching/five-steps-to-create-a-progressive-student-centeredclassroom>.
 13. Barr Robert B. From teaching to learning – a new paradigm for Undergraduate education / Robert B. Barr, John Tagg // Change. – 1995, November / December. – P. 13–25.
 14. Education – Specific Competences // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unideusto.org/tuningeu/competences/specific/education.html>.
 15. O'Neill G. Student-Centred Learning : What does it mean for students and lecturers? / G. O'Neill, T. McMahon // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uai.cl/images/sitio/investigacion/centros_investigacion/innovacion_aprendizaje/literatura_especializada/Student%20centered%20learning.pdf.

Sinelnikova Natalia
STUDENT-CENTRED LEARNING AS DOMINANT OF HIGHER EDUCATION
Summary

In the article the peculiarities of student-centred learning as the main paradigm of modern higher education, revealed the need to improve students' motivation to learn and their autonomy.

Keywords: student, teacher, educational process, student-centred learning, higher education, project «Tuning», learning outcomes, independence, self-realization, self-development, motivation.

УДК 378.1:372.853:001.8 (045)

СЛІПУХІНА Ірина Андріївна
доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної фізики
Національного авіаційного університету
ЧЕРНЕЦЬКИЙ Ігор Станіславович
кандидат педагогічних наук, завідувач відділу створення
навчально-тематичних систем знань
Національний центр «Мала академія наук України»

**ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ ВИКОРИСТАННЯ НАУКОВОГО
 Й ІНЖЕНЕРНОГО МЕТОДІВ**

Анотація

У роботі проведено аналіз етапів, логіки та особливостей використання наукового та інженерного методів у педагогіці вищої школи. Запропоновано методи і наведено приклади їх використання у